

ג' ל' י' ר' נ' ר' ת' ל' ע' י' ו' נ' ב' פ' ר' ש' ת' ה' ו' י' ג' ר' ע'
ע' ו' כ' י' מ' ב' י' ד' נ' ח' מ' ל' י' כ' ו' ב' י' צ' - ש' נ' ה' ש' ב' י' ע' י' ת'

י' ו' ל' ע' י' מ' ו' ס' ד' ת' ר' ר' ו' ה' ש' מ' ל' ה' ל' מ' ל' מ' ו' ר' י' מ' ו' ל' נ' ו' ר' ע' ו'
ה' ס' ת' ד' ר' ו' ת' נ' ש' י' מ' ז' ר' ח' י' א' מ' ר' י' ק' ה'

נח (תש"ח) ט' פסוק ה'.

א ה. אך את דמכם לנפשותיכם אדרש מיד כל חיה אדרשנו

נחלקו החכמים והמפרשים בהבנת פסוק זה ואלה קצת דעותיהם:

בראשית רבה ל"ד: מיד כל חיה - זה המוסר חברו לחיה להורגו.
מדרש אגדה: שאם החיות יהרגו אותו, כגון שטרפו ארי או נחש ויהרגנו, אני

בש"י ד"ה מיד כל חיה.

רמב"ם הלכות רוצח ב הלכות ג-ד: אבל הסוכר הורג את חברו... או שכפתו והניחו לפני הארץ וכיוצא בו והרגתו חיה וכן ההורג את עצמו, כל אחד מאלו שופך דמיט הוא ועון הריגה בידו, וחייב מיתה לשמים ואין בהם טיחת בית דין. ומכאן שכן הוא הדין? שנאמר "שופך דם האדם באדם דמו יטפן" - זה ההורג בעצמו ולא ע"י חליה, "את דמכם לנפשותיכם אדרש" - זה ההורג עצמו.

"מיד כל חיה אדרשנו" - זה המוסר חברו לפני חיה לטרפו.
"מיד האדם מיד איש אחיו אדרש את נפש האדם" - זה הסוכר: הורג את חברו.

וכפירוש נאמר בטלחתם לטון "דריטה", הרי דינם מסור לטמים.
רמב"ם מורה נבוכים ג' פרק י"ז (הדעה החמטית) אמנם זה הגמול לבעל חי שאינו מדבר (אשר לפניו כן הטביר הרמב"ם שיש מאמינים בו) לא נשטע כלל באמונתו לפניו וגם חכמי התלמוד לא זכרוהו כלל. אבל קצת האחרונים מן הגאונים ז"ל (יש אומרים שכונתו לרב סעדיה גאון) כאשר שמעוהו מכת המעתזליה (כמה מוחלימית) יטור בעיניהם והאמינוהו.

רמב"ן ד"ה דמכם לנפשותיכם החל מן "וחמה אני"; ד"ה ויהיה טעם שופך דם האדם.

רמב"ן: טינתנה ביד חיה אחרת להרגה או ביד האדם. ואע"פ שאין גמול ועונש לשאר בעלי חי אלא לאדוה שהוא בעל סכל, בעסק האדם יש להם גמול ועונש כמו שז"ל "מיד כל חיה אדרשנו" ונ"י (הבבוק ב) "ועד בהמות יחיתן" ונ"י בגמול (מל"א י"ג) "ולא שבר את החמור".

רמב"ן: טלא יחטבו בני אדם, מפני שהתיר להם ה' ית' הריגת הבעלי חי טיותר להם גם הריגת ב"א, אבל יעניסם ה' על זה וישים העוול להגעת העונש להורג חברו אחת מן החיות הטורפות.

ר' משה חפץ בספרו על התורה מלאכת מחשבת (מחכמי איטליה בטאה ה-16): ראייתו להתמור על אנשים טלמים הם אהנו מבני ישראל אשר פחדו וחד לאמר טה' ית' יסלח הטוחו על כל חי, גם אשר לא מבני אדם. וראייתם בלבד טלא יצויר בטולם טיטפיל ה' רוממותו והטגיה על זכוב ועל רמט... (מאריך בסתירת דעה זו ומטכס): וכטר בעניי הדבר טה' ית' המטפילי לראות בטמים וכארץ יטגיה בגבורתו על כל הנבראים מקרני ראמים עד ביצי כנים ויעניסם אם יחטאו בחטאם המוגבל, ואח ייטיבו - הנה טכרם אתם. וראיות מדברי חז"ל - הנה רבו מארבה. לבד אתעכב בראיות מטפורי התורה... "מיד כל חיה אדרשנו" - אלו דבריה ככתבם וכלוונת טיעניט ה' החיה על הרציטה... ואח גבה מעל גבה טומר ומביט בטפלותנו יוטיב בטמים רואה את בני אדם, מדוע לא יטגיה בבעלי חי, האם ערכם רחוק מערכנו כאשר אנחנו מן הטמים? זכמה מן החיות מטובחים יותר מאיטי האדם??

ר' נפתלי הרץ ויזל בפרוטו לבראשית: הנני חוטב, כי מלת "ויהי" טבכתב זה איננה חיה דעה או היט טדה אבל היא נטמת האדם כי היא נקראת חיה בכתוביה כמו (תהל"ק קמ"ג) "דכא לארץ חית" (תהל"ק ע"ד) "חית ענייך אל תטכח לנצח...". וכי טים "חיה" לנטמת האדם האר יקר, יודה על היותה חיה חוץ לגוף, וטהיא בעלת כח להדבק בחייה עליונים... כל מקום טנזכרה מלת חיה כמטמעות "החיה והבהמה" סמכו אזלה טם לזוי ויאמרו "חיה רעה" או "חיתו ארץ" או "חית הטדה" או טכתוב אזל בהמה ועוף ולמד מענינו, אבל לא נזכר טם "חיה" טתח מבלי טנסמך אל ענין המורה על חיה רעה, ט... "מיד כל חיה אדרשנו" טחא תראו דרצה מאריך ימים ומת כמות כל האדה, אשרש דט הנרצה מיד חיתו ועמיד ליתן הדין לפניו ית'.

1. מהי הבעיה המתעוררת על ידי פסוקנו?
2. סדר את הנ"ל לקבוצות והסבר את השקפותיהם! (ברמב"ן טלח דעות!)
3. כיצד מבאר הרלב"ג את מ"י טל "מיד כל חיה"?
4. החוכל להביא ממרחטנו עוד ראיה לדעת בעל מלאכת מחשבת?

ב הטוה את ברכת ה' לבני נח לברכת ה' לאדם א כ"ח-ל'.
אא מהו היחס החדט טנקבע כאן לבעלי החי ומה הסבה לכך?

עצה טובה: קרא לטאלה א: Aptowitz: Rewarding and Publishing of Animals... (On the Aggadic View of the World) Hebrew Union College Annual 1926 p.115-155.

יט לטלוח את הטטובות לנחמה ליבוביץ ירוטלים, קרית משה.